

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ★ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ▲ ВІЙНА ●

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

КИЇВ — ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2023

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ ЛОКАЛЬНОГО
ВИКОРИСТОВУВАННЯ НА CD-ROM

ISBN 978-617-8084-26-4

© АВТОРИ, 2023
© НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАПРН УКРАЇНИ, 2023

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ★

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ▲

ВІЙНА ●

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 ГРУДНЯ 2023 РОКУ**

КИЇВ — ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

2023

**Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
Лабораторія адаптації законодавства України до права ЄС
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
Відділення Асоціації правників України в Хмельницькій області**

*У рамках відзначення 30-річчя
Національної академії правових наук України*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ, ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ, ВІЙНА

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Київ — Хмельницький, 21 грудня 2023 року)*

Київ
2023

УДК [346+347](477)
ББК 67.304(4Укр)
С 90

С 90 **Сучасні виклики для приватного права України: європеїзація, диджиталізація, війна** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ – Хмельницький, 21 грудня 2023 р.). Київ : НДІ приватного права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

ISBN 978-617-8084-26-4

До збірки включено наукові доповіді, які оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні виклики для приватного права України: європеїзація, диджиталізація, війна», яка проведена 21 грудня 2023 р., у рамках виконання наукової теми «Вплив євроінтеграції та діджитал-трансформацій на розвиток приватного права України» (№ 0121U100028) щодо методологічних засад європеїзації приватного права в умовах диджиталізації та воєнного часу, напрямів удосконалення правового регулювання окремих інститутів приватного права в умовах диджиталізації, впливу державної політики в умовах воєнного стану на розвиток приватноправових відносин.

**УДК [346+347](477)
ББК 67.304(4Укр)**

ISBN 978-617-8084-26-4

© Автори, 2023
© Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023

ЗМІСТ

Напря́м «ВІЙНА ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

ХАРИТОНОВ Євген, ХАРИТОНОВА Олена Методологічні засади концепції приватного права в Україні в умовах воєнного стану.....	6
МУДРА Ірина. Сучасний світовий правопорядок та міжнародно-протиправні діяння	9
НАГНИБІДА Володимир. Вплив зарубіжних санкцій на вирішення міжнародних комерційних спорів у порядку арбітражу.....	14
БЛАЩУК Тетяна. Обмеження права на конфіденційність медичної інформації в умовах воєнного стану.....	19
МІСІНКЕВИЧ Анна. Правові проблеми запуску другого етапу земельної реформи під час дії воєнного стану в Україні	21
СЛОБОДЯНИК Юліана. Особливості створення благодійного фонду в умовах воєнного стану.....	23
ЛЬЇНСЬКА Жанна. Завдання юридичних служб та їх роль у правовій роботі і правовому забезпеченні діяльності Збройних сил України	26

Напря́м «ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

БУРИЛО Юрій. Сучасні виклики для приватного права, зумовлені розвитком штучного інтелекту	29
МІЧУРИН Євген. Річ як об'єкт цивільних прав в умовах диджиталізації	35
ШТЕФАН Анна. Діпфейки та правові засоби впливу на них	38
БИЧКОВА Світлана. Забезпечення доказів: новелізація цивільного процесуального законодавства в умовах диджиталізації	43
РЯБЧЕНКО Юрій. Судові повідомлення: окремі питання.....	46
ВАТРАС Володимир. Цифровізація процедури укладення шлюбу в умовах правового режиму воєнного стану	49

ГАВРІК Роман. Цифровізація процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання у контексті захисту прав дітей в умовах воєнного стану.....	52
БІЛОУСОВ Юрій. Цифровізація обліку шкоди життю та здоров'ю особи, завданої внаслідок збройної агресії	56
ІВАНЧЕНКО Едуард. Господарсько-правовий аналіз процесу діджиталізації митної справи: сучасний стан та перспективи розвитку	68
ЧУДИК-БІЛОУСОВА Надія. Вплив цифровізації на доступ особи до соціального забезпечення	77
БЕЛІНСЬКИЙ Дмитро. Діджиталізація у сфері містобудування як інструмент пришвидшення євроінтеграційного процесу в Україні	81
БАЦУЦА Віталій. Загальні засади типологізації цифрових активів	84
ЗАЦАРНА Катерина. Цифрове оподаткування: сучасні виклики та перспективи	88
НАННУВІДА Artem. Arbitration disputes resolution and digitalisation	92

Напрямок «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

ПОПОВИЧ Тетяна. Деретуляція чи саморетулювання у сфері приватного права: досвід ЄС для України.....	97
ІЩУК Анатолій. Взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та Європейським Союзом	99
БІЛОУСОВА Дарина. Захист конкурентного середовища в сфері ІТ у Європейському Союзі: кейс Figma	105

Напрямок «СЬОГОЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

ОРЕЛ Лілія, ЧЕРНЕГА Роман. Правові аспекти інформованої згоди пацієнта при фізичній терапії в Україні.....	111
---	-----

АНІКІНА Галина. Проблеми правового регулювання трансплантації органів у сучасних умовах	114
ГРИЦИШИНА Ларина. Теоретико-правові аспекти поняття «сім'я» та перспективи його закріплення в сучасному сімейному законодавстві	117
ЛОГВИНОВА Марія. Автономія сім'ї як загальна засада регулювання сімейних відносин: запрошення до дискусії.....	120
ПОЛЩУК Марина, КРАВЦОВ Максим. Сучасні заходи протидії корупційним проявам в органах державної влади	128
БЛАЩУК Олексій. Волонтерська діяльність як інститут громадянського суспільства	132
ГІЛЬЧУК Каріна. Особливості роботи юридичної служби з правовими та локальними актами	135
ДМИТРУК Дмитро. Основні напрямки юридичного супроводу суб'єктів господарювання	138
КАРПАНАСЮК Ольга. Історичні аспекти становлення юридичної служби	142
БОДНАР Тетяна. Участь юридичних служб в судах під час захисту прав та інтересів юридичної особи	144
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав. Оплата праці працівників апарату суду в Україні: соціально-правовий аспект	147
САВЧЕНКО Роман. Медичне страхування як форма соціального захисту інтересів населення	153

Владислав ТЕРЕМЕЦЬКИЙ,

доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені
академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України,
<https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>.

ОПЛАТА ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ СУДУ В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Відповідно до ст. 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» організаційне забезпечення роботи будь-якого суду здійснює його апарат [1]. Йдеться про працівників апарату суду, які є державними службовцями (керівників і заступників керівника апарату суду, секретарів судового засідання, судових розпорядників та ін.), працівників патронатної служби (наприклад, помічників суддів), працівників, які виконують функції з обслуговування, робітників. Всі вони виконують різноманітні функції, пов'язані із забезпеченням діяльності суду.

Як відомо, згідно з п. 36 Типового положення про апарат суду умови оплати праці, заохочення та соціальні гарантії працівників апарату суду регулюються нормами законодавства про державну службу з урахуванням особливостей, визначених у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», КЗпП України та інших актах національного законодавства [2]. Зокрема, умови оплати праці працівників патронатних служб у системі правосуддя додатково регулюються Положенням про умови оплати праці працівників патронатних служб у державних органах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1112 [3]. У ст. 52 Закону України «Про державну службу» йдеться про можливість отримання державними службовцями, якими є працівники апарату суду, надбавки, доплати, премії та компенсації [4]. Крім того, у підп. 24 п. 14 Типового положення про апарат суду передбачено, що такі надбавки, доплати і премії працівникам апарату суду, у тому числі працівникам апарату суду, які займають посади патронатної служби, встановлює керівник апарату суду [2].

Отже, на законодавчому рівні питання оплати праці працівників апарату суду є ключовими в системі соціально-трудова відносин. Рівень їх трудових доходів, насамперед розмір заробітної плати є не лише матеріальною складовою мотивації (поряд з такими зовнішніми чинниками як кар'єра, статус, соціальні гарантії), а й одним із основних показників ефективності соціально-економічної політики держави та реалізації права кожного на гідне життя в будь-якому суспільстві. Однак

сьогодні «рівень оплати праці працівників апаратів судів не забезпечує належний рівень їхнього життя, суперечить вимогам часу і неспівмірний із тією відповідальністю, яку несуть державні службовці, працівники патронатної служби під час виконання своїх службових обов'язків та, як наслідок, призводить до звільнення кваліфікованих кадрів» [5].

Проблема неналежної оплати праці працівників апаратів судів у свій час була предметом розгляду Радою суддів загальних судів, за результатами якого ініційовано звернення до З'їзду суддів України щодо належного фінансування апаратів судів, з метою подальшого звернення до органів державної влади та внесення пропозицій для вирішення цієї проблеми [6]. У рішенні Ради суддів загальних судів від 11 лютого 2013 р. № 9 зазначалося, що існуючий рівень фінансування не дозволяє забезпечити належний рівень життя працівників апаратів та призводить до плинності кадрів, що негативно впливає на організацію і якість роботи апаратів судів та судів загалом.

Наведене актуальне і сьогодні, адже на порталі «Судова влада України» постійно публікуються оголошення щодо наявних вакантних посад [7; 8; 9]. При цьому розмір посадового окладу та інші умови оплати праці на офіційних веб-порталах судів не повідомляється. Претендентам на посади обіцяють лише «престижну роботу з офіційним оформленням та повним соціальним пакетом» [10]. Вважаємо, що причиною тому є низький рівень оплати праці працівників апарату суду, що принижує авторитет професії та нівелює відмінності між кваліфікованою та некваліфікованою працею.

Про критичну ситуацію із зарплатою в апаратах судів неодноразово заявляли голови судів Миколаївської області. Так, голова Ленінського районного суду міста Миколаєва Н. О. Рум'янцева, наголошує що «найбільш болочим питанням залишається оплата праці працівників судів, яка і створює низький моральний дух та відчуття багаторічної безнадії змін на краще» [11]. Крім того, працівники апаратів судів звернулися з публічним зверненням щодо низького рівня оплати праці [12].

Загальновідомо, що сьогодні на розгляді Верховної Ради України перебуває законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо врегулювання питання оплати праці працівників судів» від 16 листопада 2021 р. № 6311 [13]. Законопроект «розроблено з метою врегулювання питання оплати праці працівників судів та створення належних умов для функціонування судів». Його автори пропонують «забезпечити конкурентоспроможність заробітної плати працівників судів шляхом запровадження єдиних підходів до розрахунку розмірів посадових окладів працівників апаратів судів» [14].

Дійсно вказаний законопроект має низку позитивних положень, серед яких:

1) запропоновано вирішити проблему соціальної нерівності в оплаті праці працівників судів як окремої категорії службовців. За даними «Фінансово-економічних розрахунків до проекту акта» середня заробітна плата працівників апаратів судів у 2023 році становить 9 800 грн [15]. Водночас мінімальна заробітна плата, яку фактично отримують більшість працівників апаратів загальних місцевих судів складає 5 250 грн [16];

2) звернуто увагу на проблему нарахування стимулюючих виплат, розмір яких іноді є більшим ніж посадовий оклад у складі середньої заробітної плати працівників апаратів судів. Законопроектом «пропонується встановити прозорі умови оплати праці шляхом збільшення посадових окладів працівників органів судової влади та скасування можливості нарахування їм додаткових стимулюючих виплат, що забезпечить належний рівень оплати праці та рівні умови для всіх працівників» [14];

3) наявність та необхідність запобігання корупційним ризикам, які виникають при нарахуванні стимулюючих виплат для працівників органів судової влади, котрі опиняються в нерівному становищі щодо оплати їхньої праці. Адже право встановлювати стимулюючі виплати, у межах економії фонду оплати праці, належить до дискреційних повноважень керівників державної служби в судах, що зі свого боку спричиняє непрозорі принципи здійснення оплати праці [14].

Водночас Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило такі зауваження щодо законопроекту:

1) «запропонована законодавча ініціатива продовжує тенденцію останніх років стосовно загальної неузгодженості у законодавстві підходів при визначенні оплати праці працівників різних державних органів та установ ...»;

2) потрібен комплексний підхід до створення в Україні професійної та ефективної державної служби, який би включав запровадження нової системи оплати праці, що б виконувала стимулюючу, соціальну, регулюючу, вимірально-розподільчу, а не лише відтворювальну функцію заробітної плати;

3) оскільки реалізація законопроекту потребує додаткових витрат з Державного бюджету України, то його автори повинні були подати пропозиції щодо змін до законодавчих актів України в контексті «скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості» [15].

Слід зауважити, що Комітет Верховної Пади України з питань інтеграції України до ЄС розглянувши цей законопроект на своєму засіданні 18 квітня 2023 р. дійшов такого висновку: «Проект не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України, але потребує доопрацювання з метою дотримання принципу правової визначеності та узгодження із національною правовою системою в частині оплати праці державних службовців» [16]. Отже, вирішення цього питання відкладається на невизначений термін. Саме тому на сайті Президента України створено електрону петицію від 10 квітня 2023 р. № 22/189076-еп «Стосовно критичної ситуації з приводу відтоку кадрового потенціалу із судової системи через вкрай низький рівень оплати праці найнижчої ланки державних службовців апаратів загальних місцевих та апеляційних судів, а саме секретарів судових засідань та помічників суддів» [17].

Слід погодитися із автором вказаної петиції що найбільш вразливими категоріями державних службовців є секретарі судових засідань, адже розмір фактично отримуваної ними заробітної плати у місцевих загальних судах становить 5 200–6 300 грн. Водночас у Рішенні Конституційного суду України від 03.07.2013 № 3-рп/2013 вказано, що відповідно до ч.1 ст.130 Конституції України «незалежність як складова конституційного статусу особи та її професійної діяльності ... забезпечується ... державним фінансуванням та належними умовами для функціонування судів шляхом визначення у Державному бюджеті України окремо видатків на утримання судів» [18]. А зі змісту рішення від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 вбачається, що рівень оплати праці працівників суду безпосередньо впливає на гарантії незалежності суду та забезпечення принципу верховенства права [19].

Отже, як висновок слід констатувати, що:

1) сьогодні посадові оклади працівників апарату судів є значно нижчими ніж у працівників інших гілок влади та приватного сектору, що спричиняє масовий відтік кваліфікованих кадрів;

2) більшу частину від заробітної плати цих працівників становлять стимулюючі виплати, а їх посадовий оклад становить лише 30-40 %;

3) на законодавчому рівні треба негайно вжити усіх заходів щодо забезпечення гідної оплати праці працівників апаратів судів, адже це є демотивуючим фактором, який негативно впливає на ефективність роботи судів та імідж судової системи загалом;

4) масове звільнення працівників апаратів судів ніяк не сприяє задуму наших реформаторів покращити довіру до судової гілки влади.

Список використаних джерел

1. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 02.06.2016 р. № 1402–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Типове положення про апарат суду. Затв. Наказом Державної судової адміністрації України від 08.02.2019 р. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19>.
3. Умови оплати праці працівників патронатних служб у державних органах. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 р. № 1112. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1112-2019-%D0%BF>.
4. Про державну службу. Закон України від 02.06.2016 р. № 1402–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
5. Голова ПСУ закликав підтримати звернення щодо питання оплати праці працівників судів (26.04.2023). *Юридична Газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/golova-rsu-zaklikav-pidtrimati-zvernennya-shchodo-pitannya-oplati-praci-pracivnikov-sudiv.html>.
6. Рішення Ради суддів загальних судів від 11.02.2013 р. № 9. *Судова влада України*. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/rish92013.pdf>.
7. У Шевченківському районному суді міста Києва наявні вакантні посади! (15.05.2023). *Судова влада України*. URL: <https://court.gov.ua/sud2610/pres-centr/news/1422927>.
8. Північний апеляційний господарський суд повідомив про наявність вакантної посади (15.05.2023). *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/270503-severnuy-apellyatsionnyu-khozyaystvennyu-sud-soobshchil-o-nalichii-vakantnoy-dolzhnosti-f0c8d4>.
9. Увага! Вакансії! (04.04.2023). *Ленінський районний суд м. Дніпропетровська*. URL: <https://ln.dp.court.gov.ua/sud0422/pres-centr/news/1331023>.
10. До судів потрібно багато фахівців — посадовий оклад 5–6 тисяч гривень (28.06.2022). *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/242353-v-sudy-trebuetsya-mnogo-spetsialistov-dolzhnostnoy-oklad-5-6-tysyach-griven>.
11. У суді Миколаєва чекають від ДСА на ремонт пошкодженого вибуховою хвилею приміщення (18.04.2023). *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/267799-u-sudi-mikolayeva-chekayut-vid-dsa-na-remont-poshkodzhenogo-vibukhovoyu-khvileyu-primischennya>.
12. Звернення працівників апаратів судів щодо критичного стану оплати праці (26.04.2023). Всеукраїнська асоціація працівників судів. *Youtube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PH81x1Vx2nI>.
13. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо врегулювання питання оплати праці працівників судів» від 11.11.2021 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.l.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73208.
14. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо

- врегулювання питання оплати праці працівників судів» від 16.11.2021 р. № 6311. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73208.
15. Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо врегулювання питання оплати праці працівників судів» від 31.01.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73208.
16. Законопроект про зарплату працівників апарату суду не суперечить євроінтеграції, але потребує доопрацювання: Комітет дав висновок (22.04.2023). *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/268261-zakonoproekt-o-zarplate-rabotnikov-apparata-suda-ne-protivorechit-evrointegratsii-no-trebuets-dorabotki-komitet-dal-zaklyuchenie-7653de>.
17. Терещенко Я. В. Стосовно критичної ситуації з приводу відтоку кадрового потенціалу із судової системи через вкрай низький рівень оплати праці найнижчої ланки державних службовців апаратів загальних місцевих та апеляційних судів, а саме секретарів судових засідань та помічників суддів: електронна петиція від 10.04.2023 р. № 22/189076-еп. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/189076>.
18. Рішення Конституційного Суду України від 03.07.2013 р. № 3-рп/2013 у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень частин першої, третьої статті 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», абзацу дев'ятого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20>.
19. Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 р. № 10-р/2020 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 2, абзацу другого пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», статті 138 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (справа щодо змін умов виплати пенсій і щомісячного довічного грошового утримання суддів у відставці). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-13>.

Наукове видання

**Сучасні виклики для приватного права України:
європеїзація, диджиталізація, війна**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Київ — Хмельницький, 21 грудня 2023 року)

Комп'ютерне складання — *Юрій Білоусов*
Дизайн обкладинки — *Дарина Білоусова*

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x80/16.
Гарн. Times New Roman. Обл.-вид. арк. 9,3.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
вул. Павла Загребельного, 22а, м. Київ, 01042
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2233 від 05.07.2005